

Uttrycket fackmässigt har tidigare använts slentrianmässigt i många avtal, men nu har man börjat reda ut vissa oklarheter – vilket väntas leda till ökad rättssäkerhet.

Ny domstolspraxis – ▶ men vad innebär ”fackmässigt”?

många kommersiella tjänsteavtal, såväl i säkerhetsbranschen som i andra branscher, finns en klausul om att leverantören ska utföra sina tjänster ”fackmässigt”. Vad som egentligen menas med ”fackmässigt” anges dock sällan i avtalet. Högsta domstolen har i ny praxis givit vägledning om hur kravet på fackmässighet ska tolkas i kommersiella förhållanden.

Enligt Högsta domstolen (”HD”) så innebär ett krav på fackmässighet att ”tjänsten ska utföras med den grad av skicklighet, effektivitet och kunskap som kan krävas av en normal säljare i en situation av det slag som är föremål för bedömning”. Detta uttalande framgår av det så kallade Kyrkgolvsmålet (NJA 2013 s. 1174), vilket är ett av två mycket intressanta avgöranden från HD de senaste åren.

Genom att hänvisa till en ”normal säljare” som är ”i en situation av det slag som är föremål för bedömning” är det rimligt att tro att HD hänvisar till en fackman som är bekant med regler, standarder med mera inom den relevanta branschen. Ytterligare vägledning om vad som avses med kravet på ”fackmässighet”, på ett mer allmänt plan, är svår att finna. Istället måste det konkreta avtalet och kravet på fackmässighet i den aktuella situationen tolkas genom de principer för avtalstolkning som gäller enligt svensk avtalsrätt.

DET ÄR ÄVEN värt att understryka att ett krav på att tjänster ska utföras ”fackmässigt” sannolikt även gäller i de fall som parterna inte uttryckligen har avtalat om detta, förutsatt att leverantören inte har friskrivit sig från en fackmässig standard. Att tjänster ska utföras fackmässigt lär nämligen vara att betrakta som en allmän rättsgrund-sats i Sverige (se RH 1998:60). Såvida parterna inte har avtalat om en lägre standard, till exempel att tjänsterna ska levereras ”as-is”, så gäller att professionella tjänsteleverantörer ska utföra sina åtaganden på ett fackmässigt tillfredsställande sätt, även om det inte uttryckligen framgår av avtalet.

I Kyrkgolvsmålet klargör HD vidare att en tjänst felaktig om den inte motsvarar ”köparens befogade förväntningar”. Detta innebär att HD även för tjänster har tillämpat de regler om felansvar som redan gäller vid köp av

varor och annan lös egendom (jfr 17 § 3 stycket köplagen (1990:931) och 16 § 3 stycket punkt 3 konsumentköplagen (1990:932)). Vad som utgör ”köparens befogade förväntningar” bestäms i första hand genom tolkning av parternas avtal.

Motsatsvis gäller att om en tjänst inte motsvarar ”köparens befogade förväntningar” så är den i regel att anse som felaktig. Det innebär i sin tur att köparen sannolikt kan göra gällande olika påföljder, till exempel fullgörande, felavhjälpning, innehållande av betalning, skadestånd med mera. Vilka påföljder som kan göras gällande vid fel i kommersiella tjänster är i viss mån en rättsligt öppen fråga. Utgångspunkten är vad parterna eventuellt har avtalat om. Om exempelvis leverantören har åtagit sig att leverera ett visst resultat (så kallad resultatförpliktelse) ligger det nära till hands att alla de påföljder som följer av köplagen blir tillämpliga. Detta följer även av HD:s avgörande i Kyrkgolvsmålet. Om leverantören däremot bara har lovat att eftersträva bästa möjliga resultat eller att eftersträva ett bestämt resultat (så kallad omsorgsförpliktelse) är det däremot inte lika naturligt att de påföljder som anges i köplagen blir tillämpliga. I sådana fall är det än mer oklart när fel kan göras gällande, vilka påföljder som kan göras gällande och de närmare förutsättningarna för påföljdernas tillämpning.

DET ANDRA INTRESSANTA rättsfallet från HD angående fackmässighet är den så kallade Gotlandsdomen (NJA 2015 s. 3). I detta avgörande har HD lämnat vägledning om hur leverantörer ska gå till väga vid en fackmässig bedömning, eller åtminstone vid en fackmässig bedömning enligt 1 kap. 8 § AB 04. Målet handlade, något förenklat, om en entreprenör som åtagit sig att utföra muddringsentreprenad till fast pris enligt standardavtalet AB 04. Under utförandet av muddringsarbetet så stötte entreprenören på hårt kalkberg, vilket innebar att entreprenören fick utföra tillkommande sprängningsarbeten. Frågan blev då om entreprenören vid en fackmässig bedömning borde ha förutsett att sådana sprängningsarbeten skulle vara nödvändiga och om entreprenören därmed borde få ersättning för sprängningsarbetena eller inte (så kallade ÅTA-arbeten).

”**Vad som närmast varit en slentrianmässig skrivning fylls med visst konkret innehåll**”

ENLIGT GOTLANDSDOMEN SÅ innefattar en fackmässig bedömning att leverantören går igenom tillgängligt underlag och identifierar de risker som kan påverka utförandet av kontraktarbetena. En del i denna genomgång är att leverantören ska överväga sannolikheten för att ett visst förhållande föreligger, om förhållandet kan påverka valet av arbetsmetod och därmed även kostnaderna för kontraktarbetena. Förhållanden som åtminstone är ”troliga” ska beaktas.

I AB 04 FÖREKOMMER uttrycket ”fackmässigt” i flera bestämmelser, vilka avser olika situationer. Uttrycket kunde därför inte ges en enhetlig innebörd. Istället måste vad som är fackmässigt avgöras mot bakgrund av den aktuella bestämmelsens syfte, de krav som kan ställas på berörd part och slutligt av omständigheterna i det enskilda fallet. I Gotlandsdomen slog HD fast att avsikten med 1 kap. 8 § i AB 04 är att en fackmässig bedömning ska vara objektiv och grundad på de kunskaper som en fackman har. HD sökte även vägledning om hur 1 kap. 8 § i AB 04 ska tolkas utifrån andra principer i AB 04. HD:s slutsats var att regleringen i AB 04 syftar till ett rationellt och kostnadseffektivt genomförande av byggprojekt och att det syftet bäst tillgodoses om entreprenören vid sin bedömning, inom ramen för vad som är fackmässigt, har rätt att utgå från de förhållanden som leder till den lägsta kostnaden för kontraktarbetena.

I GOTLANDSDOMEN KONSTATERAR således HD att en fackmässig bedömning ska vara objektiv och att den ska grunda sig på de kunskaper som en fackman har. Även om HD:s uttalanden rör viss bestämmelse i AB 04 och grundar sig på motiven till AB 04 så är det sannolikt så att uttalandena ger uttryck för vad som kan förväntas gälla även utanför entreprenadrättsens område. Eller, annorlunda uttryckt, det kan antas att motiven till AB 04 här ger uttryck för vad som utgör allmänt accepterade utgångspunkter för en fackmässig bedömning, nämligen att en sådan ska vara objektiv – även om det kan finnas skönsmässiga inslag – och att den ska grunda sig på de kunskaper som en fackman har.

HD:S AVGÖRANDEN I Kyrkgolvsmålet och Gotlandsdomen är betydelsefulla för oss som arbetar med avtalsfrågor i säkerhetsbranschen. Vad som närmast varit en slentrianmässig skrivning om att tjänster ska utföras ”fackmässigt” har nu fyllts med visst konkret innehåll. Det är fortfarande inte alldeles enkelt att avgöra huruvida ett visst agerande har varit fackmässigt eller inte, men tack vare HD:s avgöranden finns åtminstone ett par prejudikat och en metod för hur denna fråga ska angripas. HD:s avgöranden är också exempel på HD:s numera aktiva intresse i kommersiell avtalsrätt och centrala civilrättsliga frågor. Vi kan sannolikt vänta oss fler principiellt intressanta HD-avgöranden på dessa områden, vilket är mycket positivt eftersom det kommer att medföra ökad förutsebarhet och ytterst ökad rättssäkerhet i kommersiella förhållanden. ●

DANIEL LUNDQVIST

Daniel Lundqvist är advokat och delägare i Advokatfirman Kahn Pedersen. Daniel är specialiserad på juridik relaterad till integritetsskydd, datasäkerhet och IT-avtal.

FREDRIK GUSTAFSSON

Fredrik Gustafsson är biträdande jurist på Advokatfirman Kahn Pedersen. Fredrik arbetar huvudsakligen med IT-relaterad juridik och avtal.